

ב"ה

פרשת תרומה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
שמות כה, ח.

מדוע אין שומרים ליד הר הבית בימינו

ברמב"ם הלכות בית הבחירה ריש פרק ח': "שמירת המקדש מצות עשה^[1], ואף על פי שאין שם פחד מאויבים ולא מלסטים, שאין שמירתו אלא כבוד לו, אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין^[2] ושמירה זו מצותה כל הלילה^[3]. והשומרים הם הכהנים והלויים כו'. ואם בטלו שמירה עברו בלא תעשה שנאמר^[4] ושמרו את משמרת הקודש, ולשון שמירה אזהרה היא הא למדת ששמירתו מצות עשה וביטול שמירתו מצות לא תעשה".

על פי דברי הרמב"ם הנזכרים לעיל ששמירת המקדש אינה מפני "פחד מאויבים ולא מלסטים", אלא בשביל כבוד המקדש - מתעוררת תמיה גדולה: כבוד המקדש הוא (לא בגלל בנין המקדש עצמו, אלא) בגלל השכינה השורה במקדש.

...ובנוגע להשכינה כותב הרמב"ם לפני זה^[5] ש"קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא כו' לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר^[6] והשימותי את מקדשיכם ואמרו חכמים^[7] אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים".

...על פי זה יוצא לכאורה, שהמצוה דשמירת המקדש (שאינה בגלל פחד מאויבים ולסטים, אלא בגלל כבוד המקדש, כבוד השכינה ששורה שם) היא בכל הזמנים^[8], גם בזמן הזה^[9], לאחרי חורבן הבית, מכיון שגם לאחרי "ששוממין בקדושתן הן עומדים", מפני השכינה שאינה בטילה.

...על פי זה נשאלת השאלה: מדוע לא מצינו במשך כל הדורות (לאחרי החורבן) השתדלות דגדולי ישראל (ובני ישראל בכלל) לקיים (על ידי כהנים ולויים^[10]) את המצוה דשמירת המקדש (במקום המותר בזמן הזה

כשכולנו טמאי מתים) על כל פנים בזמנים מסוגלים¹¹¹ – לא מצינו זאת בדורות הסמוכים לזמן החורבן, כשכמה וכמה מישראל עדיין המשיכו לעלות לרגל, ולא בדורות שלאחרי זה, אפילו על ידי גדולי ישראל (וכהנים ולויים) שחיו בארץ ישראל, בירושלים עיר הקודש, בסמיכות להר הבית (ליד כותל המערבי וכיוצא בזה).

...ויש לומר הביאור בזה: לאחרי חורבן בית המקדש כאשר בני ישראל הוגלו לגלות תחת שעבוד מלכיות הגויים – הרי מצות שמירת המקדש קשורה עם סכנת נפשות, ופקוח נפש דוחה כל התורה כולה, כולל המצוה דשמירת המקדש. וכיון דאיחזי איחזי (גם בזמן שאין זה פקוח נפש ממש).

ויתירה מזו: הסכנה בפועל מאומות העולם היא במשך כל זמן הגלות – לא מיבעי בזמן החורבן ובדורות בגלות כאשר ארץ ישראל היתה תחת ממשלת צוררי יהודים רחמנא ליצלן, אלא אפילו כאשר שלטה שם מלכות של חסד, ואפילו כאשר יד ישראל תקיפה, ועושים הסכם שלום עם הגויים – הרי כל זמן שנמצאים בגלות, נמצאים תחת שעבוד מלכיות של אומות העולם (עד ביאת המשיח כאשר יתבטל שעבוד מלכיות), ...נוסף על זה – שאפילו אם זוהי מלכות של חסד אמיתית והסכם שלום אמיתי, הרי זה בנוגע לכללות העם, ואי אפשר לדעת בודאות מה יעשו יחידים, רחמנא ליצלן.

ומשום טעם פקוח נפש (אפילו ספק פקוח נפש), הדוחה כל התורה כולה, לא קיימו במשך הדורות בגלות את מצות שמירת המקדש¹¹² (אפילו לפי הסברא הנזכרת לעיל שהמצוה שייכת גם בזמן הזה)¹¹³, על ידי הצבת שומר (שומרים) מפני כבוד המקדש¹¹⁴.

קטע משיחת ש"פ שמיני, תו"מ ה'תש"נ ח"ג ע' 85.

[1] ראה זח"ג קט, א.

[2] ספרי זוטא קרח יח, ד.

[3] ראה מדות רפ"א (כפי' הר"ש והרע"ב).

[4] קרח יח, ב.

[5] הלכות בית הבחירה פ"ו הט"ז,

[6] בחוקותי כו, לא.

[7] מגילה כח, א – במשנה.

[8] ולהעיר מלשון הרמב"ם בפיה"מ ריש מס' תמיד: וכן היו שומרים המשכן במדבר ובימי שלמה ועד לעולמי עד. וראה ספר שכנות לאביר יעקב (דלקמן בפנים) ס"א ואילך.

[9] ובפרט לפי הפירוש (רש"י במדבר ג, ו. ועוד) שהשמירה היא כדי שלא יכנס זר (או טמא מת) בתוכו. שענין זה שייך גם בזמן הזה (ראה ספר משכנות הנ"ל ח"א בתחלתו. ז, ג (מכתב מהרר"א מסוכטשוב). סקפ"ח. ח"ב בדף השער. שם יד, ג).

[10] ובפרט לפי הדיעות ששמירת המקדש אינה עבודה ומותרת בזר (ראה בארוכה ספר משכנות שם סנ"ג. וש"נ)

[11] וע"פ המבואר לעיל לקו"ש חי"ג שם שלדעת הרמב"ם מצות שמירה היא דוקא בלילה כי כבוד הבית ביום נעשה ע"י העבודה במקדש – מובן לכאורה, שבזמן הזה (שאינן עבודה במקדש) צ"ל השמירה הן ביום והן בלילה (ראה בארוכה ספר משכנות שם ס"י). – ולהעיר מישעי' (סב, ו): "על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו". וראה ספר משכנות שם ס"י. סי"ג

[12] ועצ"ע קצת בנוגע להנהגת רבותינו נשיאנו, שמסרו נפשם על חיזוק ארץ ישראל – ומ"מ לא השתדלו – באופן של הידור מצוה – לקיים מצות שמירת המקדש (או עכ"פ זכר למצוה זו), עכ"פ בזמנים מסוגלים, ובאופן שלא יהי' בזה (כ"כ) סכנה (בעת שכמה מישראל ילכו ביחד בשבת ויו"ט להתפלל בכותל המערבי וכיו"ב), או בזמנים שלא יהי' בזה סכנה.

[13] ולהעיר ממ"ש בספר משכנות שם ח"ב (יד, סע"ב) בביאור הטעם שלא מצינו שגדולי ישראל ישתדלו בקיום מצוה זו – כי אין הדבר בידינו לקיים עד שנקבל רשות מהממשלה, ולכן אין לומר כאן ש"לא ראינו ראי" לכ"ע, דמה שלא ראינו מעולם לשמור המקדש אפשר דלא ניתן רשות מהממשלה.

[14] ואין לומר שיעשו השמירה בחשאי (באופן שלא יהי' בזה סכנה) – כי עיקר ענין השמירה לכבוד המקדש הוא בגלוי ובפרסום דוקא, כנ"ל בפנים

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמייה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה